

Briselē, 18.12.2012.
COM(2012) 789 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Par saturu digitālajā vienotajā tirgū

PAZIŅOJUMS

Par saturu digitālajā vienotajā tirgū

1. Ievads

Digitālā ekonomika pēdējos divos gadu desmitos ir bijusi galvenais ekonomikas izaugsmes faktors, un paredzams, ka tās izaugsme turpmākajos gados būs septiņas reizes straujāka nekā kopējā ES IKP izaugsme. Ir radušies jauni veidi, kā tiešsaistē sniegt, radīt, un izplatīt saturu, un jauni vērtības radīšanas veidi. Jaunu uzņēmējdarbības modeļu rašanās, izmantojot interneta sniegtās iespējas attiecībā uz satura piegādi, vienlaikus ir gan nopietna problēma, gan izdevība radošajām nozarēm, autoriem un māksliniekiem, kā arī citiem digitālās ekonomikas dalībniekiem. Šajā sakarībā viens no Komisijas mērķiem ir nodrošināt, lai autortiesības un ar autortiesībām saistītas darbības, piemēram, licencēšana, būtu pielāgotas šim jaunajam digitālajam kontekstam.

Komisija 2010. gadā savā Digitālajā programmā Eiropai¹ tiecās atvērt piekļuvi saturam – tā bija daļa no stratēģijas, kuras mērķis ir dinamiska digitālā vienotā tirgus izveide, un noteica virkni pasākumu autortiesību jomā. 2011. gadā intelektuālā īpašuma tiesību stratēģijā “Intelektuālā īpašuma tiesību vienotais tirgus”² Komisija atzina autortiesību stratēģisko nozīmību digitālā vienotā tirgus attīstībā. Šīs stratēģijas mērķis bija rast mērķtiecīgus risinājumus, kas paredzēti tam, lai pārvarētu konkrētus šķēršļus ar vispiemērotākajiem pieejamajiem līdzekļiem, vai tie būtu komerciāli vai uz līgumiem vai tehnoloģijām balstīti risinājumi vai regulatīvi pasākumi.

Pamatojoties uz šo priekšvēsturi, Komisija ir veikusi vairākas darbības, tostarp izveidojusi jaunus tiesību aktus par nenosakāmu autoru darbiem un vēl izskatāmu tiesību akta priekšlikumu par kolektīvo pārvaldību, uz līgumu pamatotu risinājumu saprašanās memoranda formā par vairs neizdodamu grāmatu un darbu pieejamību vājredzīgām personām un sniegusi atbalstu tehnoloģisko risinājumu izstrādē. Komisija ir publicējusi arī uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus saskaņā ar CIP-ICT politikas atbalsta programmu 2012. gadam par „Eiropas tiesību informācijas pārvaldību”.

Izaugsmes un nodarbinātības paktā 2012. gada jūnijā valstu un valdību vadītāji līdztekus citiem pasākumiem, kas vajadzīgi, lai līdz 2015. gadam izveidotu labi darbojošos vienotu digitālo tirgu, uzsvēra Eiropas autortiesību regulējuma modernizācijas un licencēšanas atvieglošanas nozīmi, vienlaikus nodrošinot augsta līmeņa aizsardzību intelektuālā īpašuma tiesībām un ņemot vērā kultūras daudzveidību.

¹ COM(2010) 245 galīgā redakcija/2.

² COM(2011) 287 galīgā redakcija.

Lai gan gūti labi panākumi, īstenojot ar autortiesībām saistītas darbības, kas noteiktas Eiropas digitālajā programmā un intelektuālā īpašuma stratēģijā, vēl ir jāstrādā, lai nodrošinātu efektīvu vienoto tirgu autortiesību jomā.

Tādēļ Komisija turpinās darbu divos paralēlos virzienos. No vienas puses, tā pabeigs savus pašreizējos centienus pārskatīt un modernizēt ES autortiesību tiesisko regulējumu.

No otras puses, līdztekus tam Komisija pievērsīsies vairākiem jautājumiem, kuru risināšanā ir nepieciešams un iespējams panākt strauju virzību. Tā, Komisija uzsāks strukturētu dialogu ar ieinteresētajām personām, izvirzot mērķi līdz 2013. gada beigām ierosināt nozares ieteiktus praktiskus šo problēmu risinājumus, neskarot iespējamu turpmāku valsts politikas darbību, tostarp tiesību aktu reformu, ja tāda notiktu. Šajā procesā ar nosaukumu "Licencēšanas Eiropa" tiks pētīts inovatīvu licencēšanas un tehnoloģisko risinājumu potenciāls un iespējamie ierobežojumi, veidojot ES autortiesību tiesību aktus un praksi, kas būtu piemērota jaunajam digitālajam laikmetam.

2. Strukturēts dialogs ar ieinteresētajām personām

"Licencēšanas Eiropa" ietver četrus paralēlus darba virzienus, kuru uzdevums ir nodrošināt efektīvus tirgus virzītus risinājumus, neietekmējot iespējamo vajadzību pēc valsts politikas darbības. Šā iemesla dēļ dalībnieki būs ieinteresēto personu pārstāvji (tiesību īpašnieki, licencēšanas organizācijas, aizsargāta satura komerciālie un nekomerciālie lietotāji, kā arī interneta tiešie lietotāji). Šis process tiks uzsākts atklāšanas plenārsēdē 2013. gada sākumā, un tiks izveidotas darba grupas, kas turpinās darbu un ziņos par to vidusposma plenārsēdē (jūnijā) un pēc tam noslēguma plenārsēdē 2013. gada ceturtajā ceturksnī. Process aptvers jautājumus, kas izklāstīti turpmāk. Konkrēta informācija attiecībā uz darbu pie katra no tiem uzskatāma par orientējošu.

i) Pārrobežu piekļuve un pakalpojumu pārvietojamība

Komisijas mērķis ir veicināt pārrobežu tiešsaistes piekļuvi un satura „pārnesamību” pāri robežām. Lai izmantotu jaunākās iespējas, piemēram, mākoņdatošanu, pārrobežu likumīga piekļuve mākoņdatu saturam un pakalpojumiem arī būtu jāatvieglina. Pakalpojumu sniedzējiem, kas ir ieinteresēti sniegt savus pakalpojumus patērētājiem visā ES, jānodrošina, ka ir aizsargātas visas vajadzīgās tiesības dalībvalstī, kur iecerēts sniegt pakalpojumus. Atkarībā no nozares, pakalpojuma sniedzēja un tiesību turētājiem ir iespējama gan daudzteritoriāla, gan vienas teritorijas licencēšana. Tomēr satura izplatīšana bieži aprobežojas ar vienu vai dažām dalībvalstīm (piemēram, izmantojot ģeogrāfisko bloķēšanu), jo pakalpojumu sniedzēji (tiešsaistes platformas) vai tiesību turētāji izvēlas piemērot pārrobežu tirdzniecības ierobežojumus.

- Šajā virzienā darba grupai būtu jānosaka galvenās ierobežojumu kategorijas saistībā ar pārrobežu piekļuvi un pārnesamību pa sektoriem (ņemot vērā dažus apspriešanās saņemto atbilžu aspektus saistībā ar 2011. gada Zaļo grāmatu par audiovizuālo darbu izplatīšanu

tiešsaistē Eiropas Savienībā) un šo ierobežojumu galvenos iemeslus. Pamatojoties uz to, būtu jānovērtē pašreizējās nozares iniciatīvas un jāsniedz praktiski risinājumi daudzteritoriālas piekļuves veicināšanai.

ii) Lietotāja radīts saturs un licenču piešķiršana aizsargāto materiālu mazajiem patērētājiem

Komisijas mērķis ir sekmēt pārredzamību un nodrošināt tiešajiem lietotājiem lielāku skaidrību par likumīgu un nelikumīgu aizsargāto materiālu lietošanu un vienkāršāku piekļuvi likumīgiem risinājumiem. Uz saturu, ko rada paši lietotāji, bieži vien attiecas viens vai cits licences veids, ko piešķir tiesību īpašnieki sadarbībā ar noteiktu platformu. Tomēr šādu licenču mērogs un piemērošanas joma nav pārredzami tiešajam lietotājam. Turklāt šie pasākumi rada tiesības un pienākumus līgumpartneriem, bet ne vienmēr nodrošina tiesisko noteiktību tiešajiem lietotājiem. Līdztekus tam mazapjoma satura lietotājiem, piemēram, maziem uzņēmumiem, kuri vēlas izmantot dažus attēlus vai mūziku savās tīmekļa vietnēs, ir grūti konstatēt, kā iegūt licences attiecībā uz aizsargāta satura lietojumu ar zemu vērtību.

- Šajā virzienā darba grupai būtu jānosaka, cik lielā mērā attiecīgajās platformās ir licencēts lietotāju radīts saturs, un jānosaka, kā nodrošināt, lai tiešie lietotāji būtu informēti par to, kas ir likumīga un nelikumīga izmantošana internetā.
- Tai jācenšas nodrošināt tiešajiem lietotājiem vieglāku piekļuvi aizsargātiem materiāliem un lielāku skaidrību par to, kas ir likumīga un nelikumīga to izmantošana. Šajā nolūkā tai būtu jānovērtē ES iniciatīvu kopums un darbības joma attiecībā uz licencēšanu ar „vienu klikšķi”, rast risinājumus šo iniciatīvu pilnveidošanai un savstarpējai atbilstībai un pētīt licencēšanas atbilstību vai atbilstošos terminus, piemēram, bezmaksas licenču iespējamību.

iii) Audiovizuālā nozare un kultūras mantojuma iestādes

Komisijas mērķis ir veicināt filmu glabāšanu un pieejamību tiešsaistē ES gan komerciālos nolūkos, gan nekomerciālos nolūkos kultūras un izglītības vajadzībām. Tiešsaistes pakalpojumu sniedzējiem vēl joprojām ir sarežģīti izstrādāt tiešsaistē pieejamu Eiropas filmu katalogus, jo īpaši attiecībā uz tām filmām, kas vairs netiek izplatītas, proti, darbiem, kuru autortiesību īpašnieki nevēlas vai nespēj tās izmantot individuāli – var būt sarežģīti konstatēt šo filmu esību, vai var būt sarežģīti un laikietilpīgi noskaidrot ar to autortiesībām saistītos jautājumus. Filmu mantojuma iestādes arī uzskata, ka pašreizējā situācija atsevišķās dalībvalstīs neļauj tām pienācīgi pildīt pienākumus ar sabiedrības interesēm saistītu mērķu labā.

- Šajā virzienā darba grupai būtu jārod veiksmīgas sadarbības risinājumi, kas uzlabotu audiovizuālo darbu atrašanu un pieejamību tiešsaistē, jo īpaši to, kas pēc brīvprātības principa vairs netiek izplatīti par maksu. Tai vajadzētu ierosināt konkrētus risinājumus labākās prakses izplatībai visā ES gan komerciāliem, gan nekomerciāliem mērķiem.

- Tai vajadzētu izstrādāt ieteikumus, kā panākt, lai dalībvalstis kultūras mantojuma iestādēm praktiski sniegtu pietiekamu rīcības brīvību arhivēto materiālu „reproducēšanai” vai to formāta maiņai (digitalizācijai saglabāšanas nolūkos).

iv) Tekstizrace un datizrace

Komisijas mērķis ir arī veicināt tekstizraces un datizraces (*text and data mining, TDM*) efektīvu izmantojumu zinātniskās pētniecības vajadzībām. *TDM* pašlaik ir nepieciešamas līgumiskas vienošanās starp lietotājiem (parasti pētniecības iestādēm) un tiesību subjektiem (piemēram, izdevējiem, zinātniskiem žurnāliem), lai noteiktu kārtību attiecībā uz tehnisko piekļuvi attiecīgām datu kopām.

- Šajā virzienā darba grupai būtu jānovērtē pieprasījuma apjoms ES mērogā saistībā ar piekļuvi *TDM* attiecībā uz zinātnisko publikāciju tekstizraci un pamatdatiem pētniecības nolūkos, kā arī piemēroti līdzekļi šā pieprasījuma apmierināšanai. Jāizpēta standartlicenču veidu potenciāls un iespējamie ierobežojumi, kā arī jāizvērtē tehnoloģiju platformu atbilstība un uzticamība, lai sekmētu piekļuvi *TDM*.

Papildus šiem jautājumiem 2012. gadā ieinteresēto personu starpniecības procesā, ko ierosinājusi Komisija un vada bijušais Komisijas loceklis Antonio Vitorino, tika apspriests jautājums par privātās kopēšanas nodevu. A. Vitorino plāno nākamā gada sākumā sniegt ziņojumu par šo jautājumu, tostarp vairākus ieteikumus. Uz šā pamata Komisija izdarīs secinājumus par turpmāko rīcību attiecībā uz konkrētajiem ieteikumiem, piemēram, tā varētu būt plašāka ieinteresēto personu iesaistīšana progresīvu un tirgum piemērotu risinājumu izstrādē.

3. Autortiesību regulējuma pārskatīšana

Līdztekus Komisija pabeigs pašreiz notiekošo ES autortiesību regulējuma pārskatīšanu, pamatojoties uz tirgus pētījumiem un ietekmes novērtējumu un tiesību aktu izstrādi, lai 2014. gadā pieņemtu lēmumu par to, vai iesniegt izstrādāto likumdošanas reformu priekšlikumus. Tiks aplūkoti šādi jautājumi: teritorialitāte iekšējā tirgū; autortiesību saskaņošana, ierobežojumi un izņēmumi digitālajā laikmetā; autortiesību tirgus sadrumstalotība ES; un kā uzlabot efektivitāti un izpildes efektivitāti, vienlaikus atbalstot tās leģitimitāti plašākā kontekstā, proti, saistībā ar autortiesību reformu.

4. Secinājums

Nākamajos divos gados Komisija turpinās strādāt pie moderna autortiesību regulējuma, kas joprojām atbilstu saviem mērķiem un veicinātu novatorisku tirgus praksi, lai garantētu tiesību īpašnieku efektīvu atrašanu un atlīdzības maksāšanu; nodrošinātu ilgtspējīgas iniciatīvas, kas veicinātu radošu pieeju, kultūras daudzveidību un jauninājumus; paplašinātu izvēli un atvērtu piekļuvi likumīgam piedāvājumam tiešo lietotāju vajadzībām; ļautu radīt jaunus uzņēmējdarbības modeļus; un efektīvāk palīdzētu apkarot nelegālu piedāvājumu un pirātismu.

Komisija ir pārliecināta, ka ieinteresēto personu dialogs var palīdzēt rast vienlīdz sekmīgus novatoriskus risinājumus visām ieinteresētajām personām. Šādi risinājumi ir vitāli nepieciešami, lai panāktu digitālā vienotā tirgus un ES kultūras politikas turpmāku progresu un papildinātu pašreizējo darbu Digitālo programmu īstenošanā, autortiesību modernizēšanā vienotajā tirgū vai plašsaziņas līdzekļu un kultūras programmu sekmīgu īstenošanu.